

Tutkittua ja toimivaa rahapelipolitiikkaa

– 5+1 politiikkasuositusta haittoja ehkäisevään rahapelipolitiikkaan

Hallitusohjelman linjauksen mukaisesti Suomessa ollaan siirtymässä verkossa tapahtuvassa digitaalisessa rahapelaamisessa lisenssijärjestelmään. Kyseessä on historiallinen muutos. Tulevaisuuden rahapelipolitiikan on perustuttava kansanterveysnäkökulmaan, joka asettaa etusijalle rahapelihaittojen ehkäisyä ja vähentämistä.

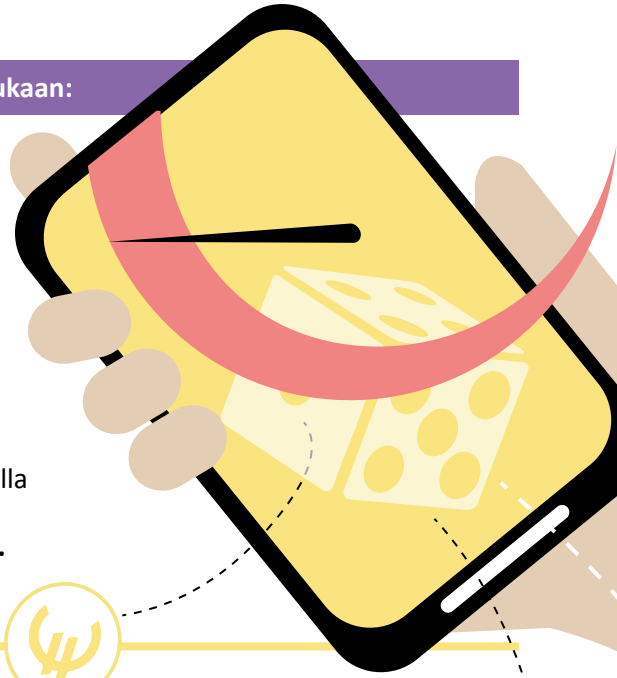
THL:n vuoden 2019 väestökyselyn mukaan:

15–74-vuotiaista
3 prosentilla
oli rahapeli-ongelma
(noin 112 000 henkilöä).

Todennäköinen
rahapeli-riippuvuus oli
1,4 prosentilla
heistä (noin 52 000 henkilöä).

Riskitasolla pelanneiden
osuus oli
10,7 %
(noin 397 000 henkilöä).

21,1 %
(noin 790 000 henkilöä)
kertoivat, että yhdellä tai useammalla
läheisellä oli ollut
ongelmallista rahapelaamista.

Rahapeli-ongelma
oli yleisin
18–24-vuotiailla (5,3 %) ja
25–34-vuotiailla (4,8 %).

Rahapeli-ongelma oli
miehistä **4 prosentilla**
kun vastaava osuus
naisilla oli **2,1%**.

Rahapelikulutus on
erittäin keskittynyttä:
2,5 % pelaajista kulutti puolet (50 %) rahapelaamisen kokonaiskulutuksesta.¹

Rahapelihaittojen ehkäisytyötä ei resursoida riittävästi

Suomen rahapelimarkkinan koko eli suomalaisten Veikkauksen ja yksinoikeusjärjestelmän ulkopuolisten toimijoiden järjestämässä rahapeleissä häviämä summa oli vuonna 2022 noin

1,58 miljardia euroa.

Vuonna 2022 sosiaali- ja
terveysjärjestöille myönnettiin
2,44 miljoonaa euroa raha- ja
digipelihaittojen vastaiseen työhön.

Rahapelitutkimukseen ja
-kehittämistyöhön eli arpajaislain
52 §:n mukaiseen työhön
käytettiin samana vuonna
2,97 milj. euroa.

1. Rahapelipolitiikassa huomioitava ensisijaisesti terveys ja hyvinvointi

Rahapelijärjestelmässä etusijalla eivät saa olla valtionloudelliset ja yksityisen voitontavoittelun intressit, vaan kansalaisten kokemien rahapelihaittojen ehkäisy ja vähentäminen. Rahapelipolitiikan on oltava ennen kaikkea sosiaali- ja terveyspolitiikkaa.

Toimenpide-ehdotukset:

- Vuonna 2022 julkaistu rahapelipoliittinen ohjelma on otettava lisenssi-järjestelmän suunnittelun perustaksi.² Ohjelman kulmakiviä ovat 1) haittoja ehkäisevä rahapelijärjestelmä, 2) ehkäisevä työ ja palvelut sekä 3) kattava tietopohja.
- Rahapelijärjestelmän valtio-ohjauksen lähtökohtana on oltava rahapelihaittojen ehkäisy ja vähentäminen. Valtion rahapeliyhtiön ohjauksen tulee sijaita sosiaali- ja terveysministeriössä.

2. Rahapelijärjestelmämuutos toimeenpantava huolellisesti

Rahapelijärjestelmän ja sen sääntely on perustuttava tutkittuun tietoon. Kaikki muutokset rahapelipolitiikassa vaativat huolellista valmistelua ja selvi-tyksiä. Vaikutusten arvioinnissa on esi-merkkinä huomioitava Tanskan, Ruot-sin, Saksan ja Hollannin uudistusten vaikutukset. Huolelliselle lainsäädän-tötyölle on annettava riittävästi aikaa.

Toimenpide-ehdotukset:

- Hallituksen tulee resursoida lain-säädäntöprosessin tahoja kuten sisä-ministeriötä ja sosiaali- ja terveysmi-nisteriötä riittävästi, jotta laadukas lainvalmistelu voidaan turvata sekä huomioida haittojen ehkäisy.
- Sisäministeriön tulee perustaa asi-antuntijatyöryhmiä erityiskysymysten selvittämiseksi. Näitä erityiskysymyksiä ovat ainakin markkinoinnin sääntely, tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoitus ja erilaiset rahapelaamisen hallinnan välineet kuten keskitetty pelinestöjärjestelmä ja panos- ja/tai tappiorajat.
- Sisäministeriössä on tehtävä muita ministeriöitä konsultoiden kaikki tar-vittavat vaikutusarvioinnit kuten lapsi- ja

nuorisovaikutusarviointi, sukupuolivai-kutusten arviointi ja järjestelmämuutok-sen vaikutus valtiontalouteen.

3. Lapsia ja nuoria suojeltava rahapelihaitoilta

Lapset ja nuoret ovat tutkimusten mukaan erittäin alttiita rahapelihai-toille. Mitä nuorempina lapset ja nuoret aloittavat rahapelaaminen sitä todennäköisempää on, että he kokevat rahapelihaittoja.³

Toimenpide-ehdotukset:

- Nuorille on asetettava alhaisemmat tappiorajat kaikessa rahapelaamisessa. Nuoret aikuiset ovat erityisen haavoit-tuvainen ryhmä rahapelihaitoilta ja pikavippien aiheuttamille ongelmille.
- Kaikkeen rahapelaamiseen on sää-dettävä 20 vuoden ikäraja.

4. Markkinointia pitää säännellä ja rajoittaa

Rahapeliin markkinoinnin on oltava tiukasti säänneltyä, jotta rahapelihait-toja voidaan ehkäistä ja vähentää.⁴ Euroopassa yleistyy tiukentuva raha-peli- ja markkinointisääntely.

Ruotsin ylikuumentunut ja volyy-miltaan mittava rahapelimainonta on Suomelle varoittava esimerkki. Jopa kokonaan rahapelimarkkinoinnin kiel-täviä toimenpiteitä on käytössä muun muassa Belgiassa, Hollannissa, Italiassa ja Espanjassa.

Toimenpide-ehdotukset:

- Markkinoinnin ja sponsoroinnin sääntelyssä ei tule luottaa rahapeli-teollisuuden itsesääntelyyn, vaan sitä varten on luotava oma tarkkarajainen lainsäädäntönsä. Sääntelyn tulee kos-kea myös sosiaalista mediaa.
- Lapset ja nuoret eivät saa altistua rahapelimarkkinoinnille. Lasten ja nuor-ten ympäristöissä (ml. lasten ja nuor-ten suosimat palvelut verkossa ja sosiaalisessa mediassa sekä urheiluta-pahtumat) ei tule sallia rahapelimark-kinointia.
- Kuluttajalle on kaikilla pelialustoilla tarjottava kirjallista tietoa sekä erilaisia varoituksia rahapelipelaamisen sosiaa-lisista ja terveydellisistä haitoista.

5. Valvonnan on oltava riittävä

Lisenssi-järjestelmän valvontaa varten on perustettava erillinen virasto, jota on resursoitava huomattavasti, jotta tosiasiallinen valvonta on mahdol-lista.⁵ Haittojen ehkäisyn lisäksi valvon-nassa on huomioitava kuluttajansuoja sekä rahapesun ja muun rikollisuuden ehkäisy. Toimiva valvova elin on myös rahapeliteollisuuden etu. Mallia voi ottaa Ruotsista, Tanskasta ja Hollan-nista.

Toimenpide-ehdotukset:

- Rahapelitoiminnan valvontaan on perustettava uusi virasto, joka omaa valvontatehtävän kannalta riittävät toi-mivaltuudet.
- Viraston tehtäviin kuuluu rahapeli- toiminnan valvonta kokonaisuudessaan, lisenssien myöntäminen ja peruutta-minen, markkinoinnin valvonta, hal-lintavälineiden käytön valvonta ja raha-pelaamisesta kertyvän peli- ja asiakas-datan hallinta ja jakaminen tutkimuk-sen käyttöön. Esimerkkiä tulee ottaa Ruotsin, Tanskan, Saksan ja Hollannin vastaavista virastoista.

+ 1: Tutkimus-, kehitys- ja järjestörahoitus turvattava

Ruotsissa on arvioitu, että rahapela-a-minen aiheutti siellä noin yhdeksän miljardin kruunun eli noin 790 miljoo-nan euron kustannukset vuonna 2021⁶. Suomessa rahapelihaittojen kustan-nuksia ei ole laskettu, mutta todennä-köisesti ne ovat korkeammat.

Suomessa on ollut kansainvälisesti vertailtuna hyvä tutkimustilanne, mutta muutoksen myötä tilanteen jat-kuminen nykyisenä ei ole kuitenkaan itsestään selvää.

Toimenpide-ehdotukset:

- Tutkimus- ja kehittämisrahoituksen tulee olla riittävä ja kestävällä pohjalla, joka takaa toiminnan jatkuvuuden. Tutkimusrahoituksen tulee olla rahapelite-ollisuuden tuotoista ja intresseistä riip-pumatonta.
- Rahapelaamiseen liitännäisiä haitta-kustannuksia tulee selvittää ja laskea nykyistä tarkemmin.
- Järjestöjen tekemää rahapelihaitto-jen ehkäisytyötä, kuten koulutusta ja kansalaisviestintää, tulee lisäresursoida järjestelmämuutoksessa.

¹ Rahapelaaminen ja peliongelmat: Suomalaisten rahapelaaminen 2019: Rahapeliin pelaaminen riskitasolla on vähentynyt. THL . Tilastoraportti 8/2020. julkari.fi/handle/10024/139636 ² Rahapelipoliittinen ohjelma. Valtioneuvoston julkaisu 2022: 40. julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164069

³ Thomas S, van Schalkwyk M, Daube M, Pitt H, McGee D, McKee M. Protecting children and young people from contemporary marketing for gambling. *Health Promotion International*, Volume 38, Issue 2, April 2023, daac194. doi.org/10.1093/heapro/daac194

⁴ McGrane E, Wardle H, Clowes M, Blank L, Pryce R, Field M, Sharpe C, Goyder E. What is the evidence that advertising policies could have an impact on gambling-related harms? A systematic umbrella review of the literature. *Public Health*. 2023 Feb;215:124-130. doi: 10.1016/j.puhe.2022.11.019. Epub 2023 Jan 26. PMID: 36725155. pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/36725155/

⁵ Esiselvitys rahapelijärjestelmän vaihtoehtoista. Sisäministeriö 2023. intermin.fi/-/rahapelitoiminnan-yksinoikeusjarjestelmaa-koskeva-esiselvitys-valmistunut

⁶ Folkhälsomyndigheten: Spelproblem ger stora samhällskostnader. [folkhalsomyndigheten.se/spelprevention/om-spelproblem/samhallskostnader/](https://www.folkhalsomyndigheten.se/spelprevention/om-spelproblem/samhallskostnader/)